

**Wnioski Rady OPZZ
z dnia 14 grudnia 2011 roku
dotyczące współdziałania z Państwową Inspekcją Pracy oraz działalności
organizacji związkowych zrzeszonych w OPZZ w obszarze ochrony pracy**

Rada OPZZ, po zapoznaniu się ze sprawozdaniem Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2010 roku, realizacją Porozumienia z dnia 26 lutego 2007 roku pomiędzy Państwową Inspekcją Pracy i Ogólnopolskim Porozumieniem Związków Zawodowych w sprawie zasad współdziałania w zakresie ochrony pracy oraz po przeprowadzonej dyskusji i wymianie poglądów w tym zakresie – stwierdza, co następuje:

- 1) Rada OPZZ pozytywnie ocenia dotychczasowe współdziałanie Państwowej Inspekcji Pracy ze związkami zawodowymi zrzeszonymi w OPZZ oraz ze Społeczną Inspekcją Pracy. Większość struktur wojewódzkich i branżowych OPZZ systematycznie i na bieżąco współpracuje z Okręgowymi Inspektoratami Pracy i oddziałami terenowymi PIP. Zdaniem Rady OPZZ współpraca ta powinna być coraz ściślejsza i lepiej zorganizowana, aby wszystkie inicjatywy PIP w zakresie działalności kontrolno - prewencyjnej i promocyjnej były aktywnie podejmowane przez organizacje związkowe OPZZ. Zacieśnieniu tej współpracy sprzyjać powinna praktyczna realizacja Porozumienia zawartego w 2007 roku na wszystkich szczeblach regionalnych i branżowych, a także wspólne partnerstwo w ramach projektu realizowanego pomiędzy OPZZ i PIP „Poznaj swoje prawa w pracy”.
- 2) Szczególnie pozytywnie Rada OPZZ ocenia działalność szkoleniową adresowaną do organizacji członkowskich OPZZ prowadzoną przez Państwową Inspekcję Pracy, zarówno na szczeblu centralnym jak i regionalnym. Wzajemna współpraca i wymiana doświadczeń od wielu lat znacząco wpływa na podniesienie wiedzy pracowników i doskonalenie ich umiejętności praktycznych w środowisku pracy, a udział w konkursach z zakresu ochrony pracy organizowanych przez PIP podnosi prestiż pracowników w ich środowiskach pracy.
- 3) Po analizie działań kontrolnych PIP przeprowadzonych w 2010 roku, Rada OPZZ z niepokojem stwierdza, że skala naruszeń w zakresie stanu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania praworządności w stosunkach pracy jest wciąż niepokojąco wysoka. Za szczególnie alarmujące należy uznać:
 - utrzymujący się wciąż wysoki poziom ilości wypadków przy pracy, szczególnie ze skutkiem śmiertelnym, zwłaszcza wśród osób rozpoczynających pracę (2 251 wypadków przy pracy, w tym 276 wypadków zbiorowych, w wyniku których śmierć poniosło 538 osób, a 898 doznało ciężkich obrażeń ciała);
 - nieprzestrzeganie prawa pracy w zakresie wypłaty wynagrodzeń lub innych świadczeń ze stosunku pracy (nieprawidłowości u co trzeciego pracodawcy, łączna kwota niewypłaconych należności - 180,6 mln zł);
 - znaczny odsetek przypadków nieprzestrzegania norm i ewidencji czasu pracy oraz prawa do odpoczynku (co drugi kontrolowany pracodawca narusza przepisy o czasie pracy, co czwarty nie prowadzi ewidencji);
 - wysoką liczbę umarzanych postępowań i odmów wszczęcia postępowania przez prokuratury, w związku z kierowanymi przez Państwową Inspekcję Pracy

zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (zaledwie 12% zawiadomień PIP skutkuje aktem oskarżenia);

- wyraźny wzrost liczby skarg pracowniczych, w tym anonimowych (42,7 tys. tj. 23% więcej niż w 2009 r., w tym aż 37% dotyczących wynagrodzeń);
- niezgłaszanie pracowników do ubezpieczenia społecznego (wzrost o 1/3 ilości podmiotów w których ujawniono nieprawidłowości);
- zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę (wzrost liczby podmiotów o 13%);
- nieprzestrzeganie przez pracodawców obowiązków w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, zwłaszcza w branżach o największej wypadkowości jak budownictwo czy górnictwo (brak: oceny ryzyka zawodowego, badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy, badań lekarskich czy szkoleń w zakresie bhp);

W ocenie Rady OPZZ wymienione zagadnienia powinny być przedmiotem szczególnego zintensyfikowania działań kontrolnych i prewencyjnych podejmowanych przez Państwową Inspekcję Pracy w latach następnych.

Rada OPZZ zwraca się do wszystkich struktur i organizacji członkowskich OPZZ o współdziałanie z PIP w ww. obszarach w celu systematycznego podnoszenia poziomu praworządności w stosunkach pracy.

Za szczególnie istotne w działalności inspekcji Rada OPZZ uznaje:

- wzmocnienie działań kontrolnych w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy, w szczególności dotyczących terminowych wypłat wynagrodzeń oraz ewidencji czasu pracy;
- konieczność stałego monitorowania przyczyn wypadków, w tym śmiertelnych, uwzględniając także przygotowanie zawodowe pracowników, jakość szkoleń wstępnych bhp, przestrzeganie zasad właściwej organizacji pracy czy zaangażowanie pracodawców w kształtowanie bezpiecznych warunków pracy (dane w ujęciu GUS nie zawierają tego typu informacji);
- systematyczny nadzór i egzekwowanie od pracodawców zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego;
- ciągłą współpracę Państwowej Inspekcji Pracy ze związkami zawodowymi i społeczną inspekcją pracy na wszystkich poziomach regionalnych i branżowych (w tym informowanie organizacji związkowych i SIP o prowadzonej u pracodawcy kontroli, umożliwienie uczestniczenia SIP w działaniach inspekcyjnych czy udostępnienie wyników kontroli);
- uzyskanie od Prokuratora Generalnego informacji nt. przyczyn częstych umorzeń bądź odmów wszczęcia postępowania z tytułu naruszenia przepisów prawa pracy, kierowanych przez Państwową Inspekcję Pracy do organów prokuratury;
- wzmocnienie działalności kontrolnej i prewencyjnej zmierzających do ustawicznego podnoszenia poziomu bezpieczeństwa pracy w odniesieniu do pracowników o stażu krótszym niż 1 rok;
- poprawę procesu i jakości udzielanych telefonicznie bezpłatnych porad prawnych (sygnały o powtarzających się trudnościach z uzyskaniem połączenia z dyżurnym prawnikiem, w większości OIP i jednostkach terenowych jeden numer telefonu, często brak możliwości uzyskania kompetentnych informacji);
- zwiększenie akcentów kontrolnych w zakresie psychospołecznych problemów środowiska pracy tj. stres, mobbing, dyskryminacja;

- kontrolowanie szerszego zakresu elementów systemu ochrony pracy jak np. jakości szkoleń wstępnych czy okresowych prowadzonych przez służby bhp;
- kontynuowanie działalności prewencyjnej inspekcji pracy, m.in. poprzez kampanie informacyjne i promocję kultury bezpieczeństwa pracy w różnego rodzaju środkach komunikacji społecznej;

4) Rada OPZZ uważa, że skuteczności działań Państwowej Inspekcji Pracy sprzyjać będą przepisy znowelizowanej ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy (kwiecień 2011r.), w uchwalaniu której OPZZ czynnie uczestniczyło. Nowe przepisy usprawnią działalność kontrolną inspekcji pracy oraz wzmocnią prewencję i promocję w obszarze ochrony pracy. Należy zwrócić uwagę na nowy obowiązek ustawowy nałożony na prokuraturę dotyczący sporządzania, na wniosek inspektora pracy, uzasadnienia o odmowie wszczęcia postępowania w przypadku złożenia przez niego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przeciwko prawom pracownika.

Rada OPZZ uważa ponadto, że istnieje potrzeba zwiększenia nakładów budżetowych na działalność inspekcji pracy w celu wzmocnienia i zwiększenia obsady etatowej inspektorów pracy, bez czego pełna realizacja zadań inspekcji będzie niemożliwa. Poziom finansowania zadań inspekcji powinien być adekwatny do zakresu działalności kontrolno – prewencyjnej, jest to bowiem jeden z istotniejszych elementów wpływających na poziom praworządności w stosunkach pracy w Polsce.

5) Jednocześnie Rada OPZZ wyraża zaniepokojenie, że jeszcze zbyt wiele organizacji związkowych w strukturach regionalnych i branżowych OPZZ nie zajmuje się problemami ochrony pracy na bieżąco i w sposób ciągły, nie przywiązując uwagi do związkowego nadzoru nad warunkami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz nadzoru nad Społeczną Inspekcją Pracy. Organizacje te zbyt rzadko informują inspektorów pracy o przypadkach łamania prawa pracy i przepisów bhp.

W związku z tym Rada OPZZ ponownie apeluje do organizacji związkowych, zwłaszcza szczebla zakładowego o:

- partnerską i stałą współpracę z Państwową Inspekcją Pracy, na poziomie regionalnym i branżowym;
- wzmocnianie statusu Społecznej Inspekcji Pracy poprzez: organizowanie wyborów w sytuacjach braku społecznego inspektora pracy, informowanie PIP o niewykonaniu zaleceń SIP przez pracodawców, aktywne uczestnictwo społecznych inspektorów pracy w szkoleniach organizowanych przez inspekcję pracy;
- korzystanie z prawa kontroli przestrzegania prawa pracy, na mocy art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych oraz występowanie do PIP o przeprowadzenie takiej kontroli (bezpośrednio lub przez RW OPZZ).

Rada
Ogólnopolskiego Porozumienia
Związków Zawodowych

ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM

Wiceprzewodnicząca OPZZ

Wiesława Turanowska